

EPX

Forbindelse mellem hoved og hånd

Fagudspil fra eleverne

ERHVERVSSKOLERNES
ELEVORGANISATION

Erhvervsskolernes ElevOrganisation

Erhvervsskolernes ElevOrganisation er den nationale elevorganisation, der repræsenterer de godt 100.000 elever på de praktiske ungdomsuddannelser herunder både gymnasiale og erhvervsrettede uddannelser, såsom tekniske erhvervsuddannelser, EUD og EUX, det tekniske gymnasium, HTX, Social- og Sundhedsuddannelserne, SOSU, samt Pædagogisk Assistentuddannelsen, PAU.

**Dette udspil er udgivet af
Erhvervsskolernes ElevOrganisation i
januar 2025.**

www.eeo.dk

Intro

**Udspil fra elevernes
organisation**

Dette udspil tegner et billede af det konkrete faglige indhold på den nye ungdomsuddannelse EPX.

Gennem 29 år har vi i Erhvervsskolernes ElevOrganisation repræsenteret over 100.000 elever på mere end 100 forskellige praktiskfaglige og gymnasiale ungdomsuddannelser.

Vi møder i vores daglige arbejde eleverne og ved, hvad de brænder for, hvad de er dygtige til, og hvor de løber sur i deres ungdomsuddannelse bl.a. grundet det faglige indhold, og fordi der skal være ordentlig tid at opretholde fællesskaber, der opstår under uddannelsesforløbet.

Ungdomsuddannelserne handler ikke kun om at forberede eleverne til videre uddannelse eller give dem faglige færdigheder med i værktøjskassen. Uddannelserne spiller nemlig også en helt central rolle i at danne fremtidens generation af demokratiske medborgere – dem, der skal præge og udvikle Danmark i årene, der kommer.

Ungdomsuddannelserne skal være en motor for personlig såvel som samfundsmæssig udvikling. Det gælder også EPX'en. Den skal ruste de unge til at turde tage ansvar og bidrage til vores fælles fremtid.

Baggrund

I oktober 2024 lancerede SVM-regeringen i udspillet "Flere i gymnasiet" EPX-uddannelsen. Det gjorde den på baggrund af en publikation, som reformkommissionen havde publiceret i 2023, "Nye Reformveje 2". Der lå således en længere proces bag EPX-udspillet.

Undervejs i processen så vi i EEO en mulighed for, at der endelig kunne ske en forløsning af det store potentiale i erhvervsuddannelserne, og for

at gøre dem både attraktive og tidssvarende. Derfor udviklede EEO et ambitiøst og omfattende udspil om fremtidens erhvervsuddannelser, som vi kaldte "16 ideer til bedre erhvervsuddannelser".

Udspillet præsenterede 16 konkrete forslag til et strukturelt kvalitetsløft af erhvervsuddannelserne. Forslagene omfatter blandt andet tre nye fag: klimalære, design og formgivning samt virksomheds- og privatøkonomi, og et løft af grundfagenes niveau, obligatoriske studieture, skærpede krav til lærernes faglige og pædagogiske kompetencer samt individuel vejledning til eleverne allerede i folkeskolen.

Dette udspil til konkrete tiltag på EPX står på skuldrene af og bygger videre på "16 ideer til bedre erhvervsuddannelser". Vi fokuserer i udspillet på strukturen, det faglige indhold og det gode sociale miljø på EPX.

Håndværks- mæssigheden

I udspillet anvender vi begrebet "håndværksmæssighed".¹ Håndværksmæssighed handler om en grundlæggende kvalitet ved alle former for arbejde, der skaber blivende værdi - ikke blot om at udføre et teknisk håndværk. Håndværksmæssighed er forbindelsen mellem hoved og hånd. Det er "tavs" viden - en proces der ligger dybt integreret i arbejdsgangen, så det er en erfaret

1) Sennet, Richard, 2008, The Craftsman, Yale University Press

viden, der ikke er knyttet til ord, men som samtidig ikke kan udføres uden at hovedet er i spil. For den indebærer også evnen til selvstændig tænkning, samt en efterfølgende refleksion over processen, opsamlet erfaring og resultatet.

“Den bedste læring sker, når teori og praksis smelter sammen i en meningsfuld proces. At handle og reflektere over handlingen er kernen i al læring.”

Fri oversættelse: Dewey, John (1910/1933) How We Think, DC. Heath & Co Publishers.

Indhold

1

Introduktion til "hånd og hoved": Vi tegner et billede af den strukturelle opsætning af EPX. I kapitlet beskriver vi grundforløbet som eleverne møder ind på efter sommerferien.

2

Fagindhold: Vi skitserer, hvordan praksisfaglighed udfolder sig i praksis, og hvordan koblingen mellem teori og praktik bedst integreres i fagindholdet på de enkelte linjer.

3

En hverdag på EPX: Vi giver konkrete eksempler på, hvordan hverdagens opgaver kan se ud og hvad de kan indeholde. Vi beskriver samtidig hvordan man kan opdele undervisningen tematisk og med udgangspunkt i omverdenen.

4

Det gode sociale miljø: Vi argumenterer for, at det sociale miljø ikke behøver at blive skabt som en separat aktivitet, som eksempelvis en fredagsbar. I stedet kan det integreres naturligt og understøttes i det faglige – blandt andet gennem ture ud af huset, studieture og varierede undervisningsformer.

1

Introduktion til "hånd og hoved"

Vores udspil byder ind i den fase af EPX' udvikling, hvor det faglige indhold skal formuleres og defineres. Vi præsenterer her en struktur for EPX, der bygger på en tæt sammenkobling af teori og praksis.

I dette kapitel beskriver vi det grundforløb, som vi ser som et afgørende fundament for uddannelsens opbygning. Et grundforløb, der introducerer eleverne til håndværksmæssighed som et centralt princip, hvor forbindelsen mellem hoved og hånd danner udgangspunkt for al læring.

Grundforløb

Når eleverne møder ind på EPX efter sommerferien, begynder deres uddannelse med et intensivt og inspirerende seks-ugers grundforløb.

Formålet med grundforløbet er at åbne dørene til nye og ukendte verdener for elever, der netop har afsluttet folkeskolen.

På grundforløbet får de mulighed for at udforske og prøvesmage de mange forskellige fagligheder, som EPX tilbyder, og opleve de utallige muligheder, uddannelsen åbner op for.

Grundforløbet giver uddannelsen anslag – en engagerende og energifyldt introduktion. Overgangen fra folkeskolen til en ny ungdomsuddannelse skal føles spændende, og elevernes nysgerrighed skal vækkes og tilfredsstilles fra dag ét. Eleverne skal straks opleve forbindelse mellem hoved og hånd.

Et fælles udgangspunkt

Alle elever starter samlet på grundforløbet uden at have valgt linje på forhånd. Først ved afslutningen af grundforløbet vælger eleverne, hvilken af de tre linjer, som blev lanceret i udspillet "Flere i gymnasiet"² de vil fortsætte på.

Det faglige indhold i disse tre linjer – "Håndværk og Teknik", "Kontor og Handel" og "Velfærd og Sikkerhed" beskriver vi i næste kapitel.

2) Regeringen, 2024, Forberedt på fremtiden V Flere i gymnasiet

Indholdet i grundforløbet

I løbet af de seks uger vil eleverne:

- Udforske praksisfaglighed i værkstederne: Eleverne skal selv prøve kræfter med at skabe med egne hænder, således at de oplever håndværksmæssighed gennem virkelighedsnære opgaver, hvor teori og praksis smelter sammen til.
- Besøge virksomheder: Grundforløbet tager eleverne med ud i erhvervslivet med virksomhedsbesøg, hvor de får indsigt i arbejdspladsernes konkrete opgaver.
- Møde oplægsholdere: Skolen inviterer gæster fra både store og små virksomheder inden for en række brancher, som uddannelsen efterfølgende kan pege i retning af. Oplæg skal give eleverne en forståelse af faglighederne fra netop de personer der udfører dem i praksis.
- Inspireres af rollemodeller: Eleverne får mulighed for at møde både unge og erfarne fagfolk, der fungerer som inspirerende rollemodeller. Det kan være lærere, muremestre, beredskabsfolk, ingeniører eller speditører, som deler deres historier om karrierevejen og livet i deres fag.

“Grundforløbet giver uddannelsen anslag – en engagerende og energifyldt introduktion.”

2

Fagindhold

I dette kapitel præsenterer vi det faglige indhold på de tre faglinjer "Håndværk og Teknik", "Kontor og Handel" og "Velfærd og Sikkerhed".

Regeringens udspil til EPX lægger op til, at der skal være tre obligatoriske, teoretiske fag. I dette forslag præsenterer EEO et forslag til det fjerde obligatoriske fag, nemlig samfundsfag. Derudover præsenterer vi et obligatorisk undervisningsforløb i privat- og virksomhedsøkonomi.

På "Håndværk og Teknik" præsenterer vi forslag til fire fagspecifikke fag, på "Kontor og Handel" præsenterer vi forslag til to fagspecifikke fag og på "Velfærd og Sikkerhed" præsenterer vi forslag til tre fagspecifikke fag. Vi finder de fag, vi beskriver, særligt relevante og nødvendige at implementere på hver af de tre respektive faglinjer for at understøtte praksisfagligheden og håndværksmæssigheden.

Derudover foreslår vi at indføre en række valgfag, som kommer allerede efter grundforløbet og dukker op hele uddannelsen igennem.

Endelig foreslår vi at der oprettes studieture som et grundlæggende fagligt element i EPX.

Teori og praksis i samspil: En helhedsorienteret undervisningsmetode på EPX

På EPX er det afgørende, at teori og praksis ikke ses som adskilte størrelser, men derimod som en uadskillelig helhed. Fagene skal ikke opdeles i enten boglige eller praktiske opgaver, men i stedet fungere som et dynamisk samspil mellem begge dele. Eleverne skal opleve, hvordan teoretisk viden får værdi, når den anvendes i praksis, og hvordan praktisk erfaring kan åbne op for nye teoretiske indsigter.

Opgaverne på EPX skal afspejle virkelighedens kompleksitet, hvor teori og praksis sjældent eksisterer hver for sig, men i stedet er tæt sammenvævet.

Den mest meningsfulde læring sker ved anvendelse af "oplysning gennem praksis" eller "learning by doing" som det populært kaldes.

“Eleverne skal opleve, hvordan teoretisk viden får værdi, når den anvendes i praksis, og hvordan praktisk erfaring kan åbne op for nye teoretiske indsigter.”

Når eleverne arbejder med opgaver, der kombinerer teoretisk forståelse og praktisk udførelse, forberedes de bedst muligt på de udfordringer, de vil møde uden for skolens rammer.

EPX skal tilbyde noget unikt – en undervisningsform, der integrerer teori og praksis tæt. Tilgangen adskiller sig fra de mere traditionelle uddannelsesformer, men vil bidrage til at gøre EPX til et attraktivt valg for elever, der ønsker at lære gennem praksisnær undervisning, samtidig med at undervisningen er af høj faglig kvalitet.

Obligatoriske fag: Et fjerde fag, samfundsfag

I regeringens udspil lægges der op til at tre fag gøres obligatoriske, nemlig dansk, matematik og engelsk.

I EEO anbefaler vi, at samfundsfag indføres som et fjerde obligatorisk fag på EPX.

Men undervisningen i samfundsfag bør ikke adskilles fra den praksisfaglige tilgang, der præger EPX. Tværtimod bør samfundsfaglig undervisning tage afsæt i de konkrete fagområder, som eleverne beskæftiger sig med på EPX. For eksempel kunne eleverne i samfundsfag beskæftige sig med Richard Sennet's hovedværk "Håndværkeren", hvor han undersøger forholdet mellem arbejde, håndværksmæssighed, identitet og samfund. Dette ville give eleverne en dybere forståelse af, hvordan håndværk og arbejdsliv er tæt forbundet med samfundsforhold og sociologiske perspektiver.

Ligeledes kan samfundsfag anvendes til at perspektivere økonomiske og erhvervs-mæssige pro-

blemstillinger, som eleverne møder i de andre fag, f.eks. i relation til handel, virksomhedsøkonomi eller erhvervslivets indvirkning på samfundet.

Ligeledes ser vi, som elevorganisation, at det er helt afgørende i en tid, hvor demokratier er under pres, at styrke den demokratiske dannelse blandt unge og dermed sikre et velfungerende demokrati i fremtiden.

Obligatorisk undervisningsforløb: Privat- og virksomhedsøkonomi

I EEO anbefaler vi også, at der indføres obligatoriske undervisningsforløb i privat- og virksomhedsøkonomi som en central del af EPX-uddannelsen. Formålet er at sikre, at eleverne opnår en grundlæggende økonomisk dannelse, som kan ruste dem til både deres personlige liv og professionelle fremtid.

Undervisningen i privatøkonomi skal give eleverne indsigt i håndtering af daglige økonomiske beslutninger, herunder budgetlægning, opsparing, lån, investeringer og skat.

Virksomhedsøkonomi skal på den anden side introducere eleverne til de økonomiske mekanismer, der styrer virksomhederne. Her vil de lære om regnskabsprincipper, løn, momsregnskaber samt udarbejdelse af tilbud og håndtering af indkøb.

Undervisningen vil ikke kun give eleverne kompetencer til at forstå og arbejde i en virksomhed, men også gode forudsætninger for at skabe deres egen virksomhed i fremtiden, hvis de måtte ønske det.

Fagspecifikke fag på "Håndværk og Teknik"

På linjen "Håndværk og Teknik" foreslår EEO fire fagspecifikke fag: "Materialelære", "Design", "Bygningslære" og "Jordbrug". Vores hensigt er at præsentere en ramme og nogle konkrete ideer, der kan skabe forståelse af, hvordan praksisfaglighed og håndværksmæssighed kan udfoldes i praksis.

1. Materialelære

"Materialelære" vil introducere eleverne til forskellige materialer og deres anvendelse i bygningsværker og konstruktioner. Eleverne opbygger gennem undervisningen kendskab til overordnede materialetyper som stål, træ og beton og lærer om deres egenskaber og anvendelsesområder. Undervisningen går yderligere i dybden med de mange typer af materialer, såsom asketræ, sandsten og højstyrkestål, for at give en omfattende forståelse af materialernes fremstilling og anvendelse.

Derudover fokuserer faget på moderne og klimavenlige byggematerialer som træfiberisolering, kalkmørtel og genanvendelige materialer. Gennem praktiske øvelser og forsøg arbejder eleverne med at teste materialernes egenskaber og anvendelighed.

Eleverne undervises også i de materialer, der er karakteristiske for forskellige bygningsstile og tidsaldr.

Faget giver en grundlæggende forståelse af materialers rolle i design og byggeri samt deres betydning for funktionalitet og bæredygtighed.

2. Design

I faget "Design" får eleverne mulighed for at prøve kræfter med at skabe et produkt helt fra bunden. De skal forestille sig, hvordan det er at være den næste Arne Jacobsen eller Nanna Ditzel, og udvikle

deres egne ideer fra tanke til virkelighed.

Eleverne lærer at tegne både i hånden og digitalt ved hjælp af moderne designprogrammer. De arbejder med at skabe små miniaturemodeller af bygningsværker og udvikler projekter i forskellige materialer – fra tekstiler, forskellige træsorter til bæredygtige materialer hentet direkte i naturen. Derudover eksperimenterer de med forskellige materialetyper.

Eleverne trænes i at visualisere et produkt, inden det eksisterer. Det er bl.a. det, håndværksmæssighed handler om, for det er en evne, der kræver både praktisk forståelse og konceptuel indsigt. Gennem forskellige designprocesser får de værktøjer til at forstå, hvordan man designer, formgiver og udvikler.

En vigtig del af faget er, at eleverne oplever en faglig stolthed, som netop opstår i det øjeblik, de føler ejerskab over det, de har skabt. Den stolthed, der følger med at føre en idé ud i livet, er drivkraften bag faget. Eleverne lærer ikke kun om design og æstetik, men også om værdien af både at træne deres evne til at skabe og aktivt udvikle deres egne idéer og tanker.

3. Bygningslære

I faget "Bygningslære" arbejder eleverne med karakteristiske bygningsværker fra både Danmark og resten af verden. Eleverne lærer om arkitekterne bag værkerne, deres visioner, og hvordan disse bygninger blev opført. Som en del af undervisningen skal faget medvirke til, at eleverne opbygger en bredere kulturforståelse og en forståelse for, hvordan arkitektur kan afspejle tidens værdier og behov.

Faget vil også give eleverne viden om, hvordan bygninger er opbygget, fra konstruktionens fundament til de finere detaljer. De bliver introduceret til vigtige love og bestemmelser inden for byggeri, herunder bygningsreglementet og andre regler, både nedskrevne og ikke nedskrevne, der skal tages højde for i byggeprocessen.

Faget skal give eleverne konkrete værktøjer og referencepunkter, der gør dem i stand til at analysere og skabe bygningsværker, som både respekterer traditioner og imødekommer fremtidige behov.

4. Jordbrug

I faget "Jordbrug" opbygger eleverne en forståelse af danske fødevarer – fra produktion til bearbejdning og anvendelse – fra jord til bord. Eleverne lærer, hvor fødevarerne produceres, hvilke maskiner og værktøjer der bruges, og hvordan produktionsmetoderne påvirker kvaliteten og bæredygtigheden.

Undervisningen introducerer eleverne til de vigtigste afgrøder i dansk landbrug som hvede, raps og rug, og de lærer om optimale vækstforhold og jordbundsforhold. Derudover undersøger eleverne teknologiske indgreb som genmodificering og deres indflydelse på planter og produktion. Undervisningen omfatter også planter fra bl.a. de danske skove, som bøgetræer, egetræer og hasselbuske, med fokus på biologien bag planterne.

Som en del af den praktiske undervisning skal eleverne dyrke egne afgrøder og planter og eksperimentere med forskellige gødnings- og dyrk-

ningsmetoder – både konventionelle, økologiske og klimavenlige. Eleverne lærer at sikre optimale vækstbetingelser og reflekterer over bæredygtighed i jordbruget.

En del af undervisningen foregår i køkkener, hvor eleverne arbejder med at bearbejde fødevarer og skabe retter til spisebordet. Eleverne eksperimenterer med madlavningsteknikker og lærer at udnytte og tilberede råvarer på innovative og bæredygtige måder. Samtidig arbejder de med at tilberede klassiske retter fra blandt andet det franske landkøkken og det italienske middelhavskøkken

Fagspecifikke fag på "Kontor og Handel"

På linjen "Kontor og Handel" foreslår EEO to fagspecifikke fag: "Forretningsforståelse" og "Kommunikation og Salg". Disse forslag er et udgangspunkt, og det kan være relevant at overveje yderligere fag. Vi er åbne for andre idéer, der kan udvide spektret af fagspecifikke fag på "Kontor og Handel".

1. Forretningsforståelse

I faget "Forretningsforståelse" opnår eleverne indsigt i, hvordan virksomheder fungerer, og hvad der driver deres succes. De lærer at analysere virksomheders interne processer og eksterne relationer med fokus på økonomisk og strategisk tænkning. Undervisningen giver eleverne konkrete redskaber til at vurdere markedssituationer, forstå konkurrenceforhold og identificere vækstmuligheder.

Faget forener teori og praksis ved at koble klassisk forretningsstrategi med virkelighedsnære problemstillinger. Eleverne arbejder med aktuelle cases fra erhvervslivet og deltager i samarbejder med virksomheder gennem oplæg, virksomhedsbesøg og projektarbejde. De får mulighed for at udvikle og præsentere egne løsninger på udfordringer inden for områder som forretningsmodeller, markedsanalyser og strategisk planlægning.

Som en del af undervisningen skal eleverne simulere opstart og drift af en fiktiv virksomhed. De arbejder i grupper om at udvikle en forretningsstrategi, analysere det marked, hvor de har valgt at etablere en virksomhed og udarbejde en plan for at tiltrække og fastholde kunder. Eleverne skal desuden præsentere deres løsninger for eksterne interessenter, hvilket samtidig træner deres præsentationsevner.

"Forretningsforståelse" klæder eleverne på til at navigere i komplekse markedsdynamikker og bidrage til virksomheders udvikling og vækst. Faget styrker deres strategiske tænkning og evne til at træffe informerede beslutninger, hvilket gør dem rustede til at skabe værdi for virksomheder i et globalt marked.

2. Kommunikation og Salg

Her opbygger eleverne kompetencer inden for salg, kundefølgelse og kommunikation. Eleverne lærer at skabe og vedligeholde stærke kunderelationer, identificere kundebehov og udvikle salgsstrategier, der skaber værdi for både kunder og virksomheder. Faget fokuserer på, hvordan god kommunikation og effektiv salgspraksis kan være afgørende for succes.

Undervisningen kombinerer teori med praksisnære opgaver for at give eleverne en helhedsforståelse af kommunikation og salg. Gennem rollespil og simulationsøvelser træner eleverne deres evne til at præsentere produkter, forhandle og håndtere kundedialoger. Digitale værktøjer bruges til at indsamle og analysere data om kundefølgelse samt til at udforme markedsføringsstrategier, hvilket giver eleverne en bred vifte af anvendelige værktøjer.

Som en del af undervisningen arbejder eleverne med at planlægge og gennemføre en fiktiv salgspresentation for et specifikt produkt. De analyserer kundedata for at tilpasse deres strategi og præsenterer deres løsninger overbevisende for et panel af "kunder". Eleverne træner også deres færdigheder i konflikthåndtering og opfølgende kundeservice gennem realistiske scenarier, der afspejler arbejdsmarkedets krav.

"Kommunikation og Salg" rustet eleverne til at forstå og imødekomme kundernes behov, samtidig med at de udvikler deres evne til at tænke strategisk og arbejde målrettet. Faget forbereder eleverne på at tage ansvar i handelsmæssige miljøer, hvor effektiv kommunikation og stærke salgsfærdigheder er afgørende for at skabe resultater.

For supplerende bidrag til det faglige indhold på linjen "kontor og handel" kan man med fordel rette henvendelse til Landssammenslutningen af Handelsskoleelever

Fagspecifikke fag på "Velfærd og Sikkerhed"

På linjen "Velfærd og Sikkerhed" bidrager EEO med forslag til tre fagspecifikke fag: "Krisehåndtering", "Psykologi og Pædagogik" og "Velfærdslære". Disse forslag er et udgangspunkt, og det kan være relevant at overveje yderligere fag. Vi er åbne for andre idéer, der kan udvide spektret af fagspecifikke fag på "Velfærd og Sikkerhed"

1. Krisehåndtering

I faget "Krisehåndtering" får eleverne redskaber til at forstå, håndtere og forebygge krisesituationer i både professionelle og private sammenhænge. Undervisningen tager udgangspunkt i både humanitære kriser, der spænder fra nationale til internationale udfordringer, samt hverdagens kriser og konflikter, der kan opstå mellem to børn, eller i mødet med patienten eller borgeren.

I faget vil eleverne arbejde med krisekommunikation, risikohåndtering og styring. Undervisningen behandler, hvordan kriser opstår, udvikler sig, og hvordan de kan håndteres gennem strategiske beslutninger og forskellige samarbejdsmodeller. Eleverne får også indsigt i forskellige typer kriser – lige fra økonomiske og humanitære til klimarelaterede og konfliktsituationer. De undersøger, hvordan man bedst kan navigere og handle i krisetider fra det strategiske niveau til mere hverdagsnære problemstillinger.

Undervisningen er stærkt praksisorienteret og inddrager realistiske simulationsøvelser. Eleverne arbejder med cases, der relaterer sig til de forskellige typer konflikter og kriser. Her træner de i at kommunikere tydeligt og effektivt under pres, samarbejde med forskellige aktører og træffe hurtige, men velovervejede beslutninger. Eleverne skal også prøve kræfter med at udarbejde krisepaner og håndtere improviserede problemstillinger i simulerede miljøer.

Faget "Krisehåndtering" klæder eleverne på til at håndtere uforudsete og komplekse situationer,

som de vil kunne møde i deres fremtidige arbejdsliv. Faget udvikler evnen til at tænke strategisk, arbejde i teams og forblive handlekraftig i presede situationer.

2. Psykologi og Pædagogik

Faget "Psykologi og Pædagogik" vil uddanne eleverne i en forståelse af menneskelig adfærd. Faget fokuserer på at udvikle elevernes evne til at arbejde med mennesker i forskellige aldre og livssituationer gennem en kombination af teoretisk læring og praktiske øvelser.

Eleverne introduceres til centrale psykologiske teorier, såsom udviklingspsykologi, socialpsykologi og kognitionspsykologi. De lærer om motivation samt behov og følelsesmæssige reaktioner hos børn, unge og voksne. Derudover arbejder de med pædagogiske principper såsom lærings-teorier, relationsarbejde og inkluderende praksis. Eleverne undersøger også, hvordan samfundsmæssige faktorer påvirker individets trivsel og udvikling.

Faget inddrager simulationsøvelser og rollespil, hvor eleverne eksempelvis træner i at planlægge og udføre pædagogiske aktiviteter for børn i en daginstitution eller støtte ældre med særlige behov. Gennem en kombination af teoretisk viden og praksisnære øvelser forberedes eleverne til at arbejde professionelt med mennesker på tværs af aldersgrupper og behov. Dette gør dem i stand til at bidrage til trivsel, læring og udvikling i samfundets mange forskellige kontekster.

Faget "Psykologi og Pædagogik" rustet eleverne til at arbejde professionelt med mennesker og udvikle deres empati og kommunikationsevner. Gennem kombinationen af teori og praksis lærer de at håndtere komplekse sociale situationer, understøtte læring og skabe trivsel i forskellige kontekster. Dette gør faget relevant for elever, der ønsker at arbejde inden for pædagogiske, sociale eller sundhedsrelaterede erhverv.

3. Velfærds lære

Faget "Velfærds lære" uddanner eleverne i en grundlæggende forståelse af det danske velfærdssystem og dets funktioner. Eleverne lærer om, hvordan velfærdsinstitutioner som f.eks. sygehuse, politi, folkeskoler og forsvaret er organiseret, og hvordan de arbejder for at sikre borgernes trivsel og sundhed. Faget kombinerer et historisk perspektiv med nutidige problemstillinger for at give eleverne en helhedsorienteret forståelse af velfærdens betydning og rolle.

Eleverne lærer om det danske velfærdssystemets struktur og funktion med fokus på de faglige aspekter, der understøtter dets daglige drift. Undervisningen dækker emner som folkesundhed, socialt arbejde og borgernes adgang til velfærdsydelser, og eleverne arbejder med konkrete opgaver om, hvordan velfærdstjenester tilrettelægges og leveres i praksis. Desuden undersøger de, hvordan velfærdssystemer varierer og tilpasses både nationalt og internationalt.

Undervisningen inkluderer besøg på velfærdsinstitutioner som sygehuse, plejehjem, børnehaver, beredskabet og folkeskoler, hvor eleverne observerer og lærer om daglig drift og arbejdsopgaver. Derudover arbejder eleverne med cases, hvor de skal planlægge løsninger på konkrete udfordringer inden for velfærd og sikkerhed. Eleverne skal også udarbejde kampagner for at fremme folkesundhed og teste, hvordan kommunikation og strategi kan understøtte velfærdsarbejdet.

Faget "Velfærds lære" giver eleverne redskaber til at forstå indretningen af det danske velfærdssystem og dets mange aspekter og fagområder. Faget udvikler elevernes evner til at navigere i samfundsmæssige sammenhænge og til at analysere og håndtere velfærdens udfordringer og potentialer. Kombination af teori og praksis, der er fundamentet i hele uddannelsen, forbereder og motiverer eleverne til at søge videre uddannelse inden for velfærds- og sikkerhedsområdet.

Valgfag på tværs af de tre linjer

I EEO foreslår vi, at valgfag skal tilbydes på tværs af de tre linjer. Dette skal give eleverne mulighed for at udforske deres interesser og specialisere deres uddannelse uden at skabe unødvendig kompleksitet. Valgfagene spænder bredt, fra iværksætteri og innovation til sprog og teknologi, og vil give eleverne mulighed for at vælge de fag, der understøtter deres personlige interesser, uanset hvilken faglinje de har valgt.

Ved at samle eleverne i valgfagene på tværs af faglinjerne får de ikke kun mulighed for at opbygge nye sociale relationer og styrke deres bekendtskaber på uddannelsen, men de får samtidig et indblik i, hvad eleverne på de andre linjer arbejder med, og hvordan arbejdsmetoderne eventuelt adskiller sig fra deres egne.

I EEO forestiller vi os, at følgende fag kan oprettes som valgfag:

- Iværksætteri og innovation
- Kommunikation
- Programmering
- International økonomi
- Forretningsudvikling og forandring
- Fransk, spansk og tysk
- Historie

Studietur

EEO foreslår, at studieture vil være en del af uddannelsen. Studieturen skal give eleverne en forståelse af deres fag i en større, international og historisk sammenhæng.

I dette afsnit giver vi et eksempel på en studietur på linjen "Håndværk og Teknik" for at illustrere, hvordan studieture understøtter faglighed og forbindelsen mellem hoved og hånd, samtidig med at de skaber sammenhæng med uddannelsens øvrige elementer og bidrager til et styrket socialt miljø.

Studietur på Håndværk og teknik - Alhambra i Spanien

I 1.g tager eleverne fra 1.b på studietur til Alhambra, sydøst for Granada. Forud for studieturen har undervisningen fokuseret på tidsperioden 1250 til 1350, hvor Alhambra blev opført. Eleverne har brugt tid i undervisningen på at fordybe sig i den arabiske byggeskik fra denne periode, med særligt fokus på de unikke karakteristika, der kendetegner den islamiske arkitektur, såsom

hesteskoformede buer, maurisk kunst, indviklede mosaikmønstre og de materialer, der er anvendt i byggeriet.

Under besøget i den ikoniske borg får eleverne til opgave at vælge et specifikt udsnit af Alhambra, som de skal fotografere og skitsere. Dette forberedende arbejde skal danne grundlaget for det praktiske arbejde hjemme i værkstedet.

Efter hjemkomsten skal eleverne i murerværkstedet genskabe nogle af Alhambras mest karakteristiske bygningsdele i skala 1:2 i grupper. Teoritimernes fokus ligger på at analysere arkitekturen og byggestilen fra perioden, herunder anvendelsen af geometriske mønstre og samspillet mellem lys og skygge i de dekorative elementer, samtidig med at eleverne i samfundsfag beskæftiger sig med samtidens sociale, politiske og kulturelle forhold i den arabiske verden i denne tidsalder

De færdige modeller bliver præsenteret ved en fernisering to uger efter hjemkomsten fra Spanien. Her fremviser hver gruppe deres rekonstruktion sammen med en faglig præsentation af det udvalgte udsnit fra Alhambra.

EEO foreslår, at studieture vil være en del af uddannelsen. Studieturen skal give eleverne en forståelse af deres fag i en større, international og historisk sammenhæng.

3

En hverdag på EPX

Formålet i dette kapitel er at demonstrere, hvordan EPX vil lykkes med at kombinere teori med praktisk udførelse og sikre koblingen mellem de forskellige fag og dermed skabe helhedsorienterede undervisningsforløb.

I dette kapitel vil vi præsentere konkrete eksempler på de opgaver i undervisningen, der udgør hverdagen på EPX. Vi vil beskrive opgaver, der illustrerer, hvordan teori og praksis forenes og giver eleverne mulighed for at arbejde med virkelighedsnære opgaver. Eleverne vil arbejde med samme opgave gennem alle processer, fra planlægning til udførelse. Samtidig beskriver vi en tilgang, hvor undervisningen på EPX-linjerne kan opdeles i kvartaler med tematiske fokusområder. Denne struktur skal give eleverne mulighed for at fordybe sig i temaerne og sikre dem tid til at lære både teori og praksis inden for det gældende temaområde. Tematikkerne er designet til at skabe sammenhæng mellem fagene og understøtte elevernes læring gennem helhedsorienterede undervisningsforløb.

Kvartsvingstrappen på "Håndværk og Teknik"

Eleverne på linjen "Håndværk og Teknik" skal i denne opgave først beregne og tegne en kvartsvingstrappe og dernæst udføre den i tømrværkstedet.

I matematikundervisningen får eleverne en teoretisk opgave, hvor de skal beregne en trappe til 1. sal i opgangen på et toetagers hus. De får udleveret en plantegning med de overordnede mål for opgangen, hvor trappen skal placeres.

Eleverne bliver derefter introduceret til de nødvendige beregningsformler til at tegne trappen. I beregningerne indgår beregningsmetoder til at finde trappen, stigning ift. etagehøjden, grund i trinene og optimal skridtlængde. De skal også tage højde for trappens sving, herunder fordeling af trinene og svingets kontur i trappens forløb, som også skal tegnes.

Desuden laver eleverne vægtberegninger for, hvor meget trappen kan holde til, afhængigt af materialet – træ kontra stål. Afslutningsvis udar-

bejder de en produktionstegning, som de skal bruge i værkstedsfaget.

I værkstedet arbejder eleverne i grupper med at bygge den trappe, de har beregnet og tegnet. I tømrværkstedet fremstilles trappens dele af fyrretræ. Til sidst samles trappen, og eleverne kan beskue det færdige produkt – et resultat af både de matematiske beregninger i klasselokalet og det udførte arbejde i tømrværkstedet.

Reklamekampagne på "Kontor og Handel"

Eleverne på linjen "Kontor og Handel" skal i denne opgave udvikle en reklamekampagne for en ny producent af eksklusive cykler, målrettet unge mellem 15-25 år.

Denne opgave er designet til at give eleverne praktisk erfaring med markedsføring og koble teori til virkelige problemstillinger. Eleverne skal træde ind i rollen som reklamekonsulenter for en ny producent af eksklusive og trendy cykler, rettet mod unge i alderen 15-25 år. De skal udarbejde

en reklamekampagne, der kan øge kendskabet til mærket og samtidig forholde sig til budgetmæssige overvejelser.

For at gøre opgaven praktisk relevant kan eleverne eksempelvis lave en lille markedsundersøgelse blandt jævnaldrende for at afdække målgruppens præferencer. De skal også overveje konkrete medier og reklamemidler, såsom sociale platforme som TikTok og Instagram, og udarbejde kreative forslag som annoncer, storyboards eller kampagneidéer. Som afslutning kan eleverne præsentere deres forslag i en realistisk kontekst, hvor de træner både analyse og kommunikationsevner. På denne måde får de indblik i, hvordan markedsføringsværktøjer kan bruges i praksis.

Evakueringsituation på "Velfærd og Sikkerhed"

Eleverne på linjen "Velfærd og Sikkerhed" skal i denne opgave udarbejde og gennemføre en evakuering, hvor de træner krisehåndtering, kommunikation under pres og samarbejde.

Denne opgave er designet til at give eleverne praktisk erfaring med krisehåndtering og koble teori til realistiske problemstillinger. Eleverne indtager rollen som kriseansvarlige i en simuleret evakueringsituation, hvor de skal håndtere en nødsituation, såsom en brand eller et kemikalieudslip på en offentlig institution. Opgaven kræver, at eleverne sikrer en effektiv og sikker evakuering, mens de tager hensyn til forskellige behov og de udfordringer, der kan opstå undervejs.

I faget "Krisehåndtering" udarbejder eleverne først en detaljeret evakueringsplan for den bygning eller det område, der skal evakueres. De indhenter plantegninger, designer ruter og samlingspunkter og udvikler en kommunikationsstrategi, der både skal informere og berolige de evakuerede. Eleverne forbereder sig teoretisk ved at analysere cases fra tidligere evakueringsituationer for at identificere succeser og faldgruber. Som en del af opgaven udarbejder eleverne en rapport i faget "Dansk," hvor de analyserer

deres egne planer, beskriver deres proces og perspektiverer til eksisterende evakueringsplaner.

Simulationen inkluderer realistiske elementer, såsom uforudsete hændelser og roller som tilskadedkomne personer, hvilket stiller krav til elevernes beslutningstagning under pres. Efterfølgende evaluerer eleverne opgaven ved at reflektere over processens proces, deres roller og effektiviteten af de metoder som blev anvendt. Opgaven afsluttes med en præsentation, hvor eleverne præsenterer hele opgaven.

Kvartalsopdeling af EPX-linjerne med tematiske fokusområder.

I EEO foreslår vi, at undervisningen på EPX-linjerne opdeles i fire tematiske kvartaler, hvor hvert kvartal fokuserer på et overordnet tema inden for linjens fagområde. Denne struktur skal give eleverne mulighed for at fordybe sig i temaerne og sikre dem tid til at lære både teori og praksis inden for det gældende temaområde. Tematikkerne er designet til at skabe sammenhæng mellem fagene og understøtte elevernes læring gennem helhedsorienterede undervisningsforløb.

Strukturen i praksis som eksempel på linjen "Håndværk og Teknik"

På linjen Håndværk og teknik kan det første kvartal eksempelvis have temaet træ. I faget materialelære lærer eleverne om træets egenskaber, anvendelsesmuligheder og udbredelse, herunder dets anvendelse i møbler, inventar og bygningsdele som spær, vinduer og døre. I bygningslære kan de studere danske designklassikere som Hans J. Wegners pp503 "The Chair" eller berømte træværksstrukturer som Stavkirkerne i Norge. I matematik kan eleverne arbejde med beregninger af træets vægt, styrke og holdbarhed, samt geometriske opgaver relateret til design og konstruktion. I designfaget får eleverne mulighed for at designe og fremstille egne møbler og trækons-

truktioner, hvor de eksperimenterer med dimensioner og materialers egenskaber.

I næste kvartal kan temaet skifte til "teknik", hvor eleverne arbejder med motorer og deres anvendelse i eksempelvis biler. De lærer om forskellige brændselstyper som benzin, diesel og biobrændstof og analyserer, hvordan deres kemiske sammensætning påvirker forbrænding, energieffektivitet og miljøpåvirkning. Samtidig får eleverne indsigt i, hvordan motoren samspiller med andre komponenter som transmission, kølesystemet og hjulophæng for at skabe bevægelse. De undersøger også, hvordan teknologier som hybrid- og elmotorer fungerer i praksis, og hvilke designovervejelser der er nødvendige for at optimere deres ydeevne.

Samtidig arbejder eleverne med robotteknologi og de grundlæggende teknologier bag. De lærer at

programmere og vedligeholde simple robotter og CNC-maskiner og udforsker, hvordan sensorer og aktuatorer fungerer, samt hvordan disse kan integreres for at løse praktiske opgaver.

Udnyttelse af årstiderne

For at udnytte årstiderne optimalt kan tematikkerne tilpasses sæsonerne, så udendørsopgaver planlægges i de måneder, hvor vejret bedst egner sig til udendørs aktiviteter.

EPX's tematisk strukturerede undervisning skaber dermed en unik og helhedsorienteret uddannelsesoplevelse, hvor virkelighedsnær læring integreres i alle aspekter af undervisningen med udgangspunkt i verden uden for skolen.

“EPX's tematisk strukturerede undervisning skaber dermed en helhedsorienteret uddannelsesoplevelse, hvor virkelighedsnær læring integreres i alle aspekter af undervisningen.”

4

Et godt socialt miljø

I dette kapitel vil vi beskrive, hvordan det sociale miljø på EPX kan lykkes med at integreres i den faglige hverdag til gavn for trivsel og fællesskab. Vi vil se på, hvordan sociale interaktioner naturligt opstår gennem arbejdet i den praksisfaglige undervisning, og hvordan fysiske faciliteter og aktiviteter kan understøtte dette.

Desuden vil vi beskrive, hvordan EPX kan løfte unges demokratiske selvtillid gennem aktiv deltagelse i elevråd og demokratisk praksis.

Et stærkt socialt fællesskab i EPX' faglige hverdag

Et godt socialt miljø er afgørende for, at EPX kan appellere til unge. I EEO mener vi, at det sociale miljø ikke bør adskilles fra det faglige, men derimod integreres i uddannelsens struktur og hverdag. Traditioner og fællesskab bør skabes naturligt gennem rammer i hverdagen, der fremmer samvær og samtale.

Det handler blandt andet om at sikre gode fysiske faciliteter, som netop indbyder til samtale og socialt samvær – for eksempel indbydende siddeområder, værksteder med plads til fælles projekter og fællesrum, hvor elever kan mødes på tværs af linjer. Det handler også om at give eleverne mulighed for at etablere klubber, råd og udvalg, der kan arrangere sociale aktiviteter, såsom skak om torsdagen, byg og hyg- workshops eller udflugter og temadage.

Det sociale miljø i værkstederne

På erhvervsuddannelserne er det sociale miljø tæt forbundet med det faglige arbejde i værkstederne. Her opstår naturlige fællesskaber, når elever løser opgaver og deler erfaringer. Når en maskine overleveres, taler man om arbejdet med maskinen, udfordringer og løsninger – små samtaler, der hurtigt udvikler sig til hyggelige diskussioner om faget.

Samtalerne er ikke teoretiske, men praktiske og håndværksnære. Hvilken skruemaskine er bedst – én med slag eller én, der ligger godt i hånden? Eleverne lærer af hinanden og bygger relationer gennem deres fælles passion for fagligheden.

Det sociale miljø er dermed ikke en aktivitet, der tilføjes skoledagen – det er en integreret del af arbejdet. Når det sociale og det faglige smelter sammen, skabes en unik ramme for trivsel og fællesskab, som få uddannelser kan tilbyde ³.

3) Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), 2022, Unges valgproces og start på ungdomsuddannelse.

Et integreret socialt miljø i den faglige hverdag

Særligt STX fremhæves ofte som et godt eksempel, hvor stærke traditioner og fællesskaber skaber et attraktivt socialt miljø. Samtidig viser erhvervsuddannelserne, med den højeste elevtrivsel blandt ungdomsuddannelserne, at faglig trivsel spiller en afgørende rolle for glæde, fællesskab og faglig trivsel i unges uddannelse.

I EEO mener vi derfor, at det sociale miljø på EPX naturligt bliver integreret i den faglige hverdag, hvor både teoretiske og praktiskfaglige opgaver skaber rum for sociale interaktioner. Når man samtidig understøtter dette med gode fysiske faciliteter, der inviterer til samvær, opstår det sociale liv ikke kun som en separat aktivitet mellem kl. 16-17 på en fredag, men som en naturlig del af den daglige undervisning og fællesskabet omkring fagene og de tre linjer. Det sociale liv bliver dermed en integreret del af læringsmiljøet, drevet af elevernes passion og fælles interesser i det, de lærer og arbejder med.

Elevdemokrati

53% af unge har lav demokratisk selvtillid. Dertil har 32% af unge følelsen af ikke at vide nok til at kunne være med i politiske aktiviteter. Alligevel har 66% en klar holdning til, hvilken retning Danmark og verden bør bevæge sig i ⁴.

Derfor er det afgørende, at EPX styrker unges demokratiske selvtillid. Ikke kun gennem oplysning i samfundsfag, men også ved at give dem praktisk erfaring med demokratiet gennem aktive elevråd.

Eleverådets rolle

I elevrådet oplæres man ikke i demokratiet – man udøver det i praksis. Her afholdes demokratiske valg, føres valgkamp, og der kæmpes for mærkesager fra eleverne. Samtidig fungerer elevrådet som et trygt miljø, hvor man får direkte erfaring med praktisk demokratisk arbejde, der angår ens egen hverdag.

For at styrke den næste generation af demokratiske medborgere er det afgørende, at elever får de rette rammer og muligheder for at engagere sig i demokratisk arbejde. Alle elever skal oplyses om deres lovmæssige ret til at stille op til og deltage i elevrådet, så de bliver bevidste om deres mulighed for at få indflydelse på skolens beslutninger.

Det er samtidig vigtigt, at elevrådet er oplyst om deres ret til at deltage i skolens bestyrelse som repræsentanter for elevgruppen. Derudover bør uddannelsesinstitutioner sikre, at mindst én underviser fungerer som kontaktperson for elevrådet i en vejledende og understøttende rolle. Dette vil bidrage til at skabe et trygt miljø, hvor eleverne kan udvikle deres demokratiske selvtillid og opnå praktisk erfaring med demokratisk arbejde.

4) Dansk Ungdoms Fællesråd/Epinion, 2024, Demokratianalyse.

Afslutning

I dette udspil tegnede vi et billede af det konkrete faglige indhold på den nye ungdomsuddannelse EPX.

Vi præsenterede EPX som mere end blot en uddannelse, der forbereder eleverne til videre uddannelse. Vi understregede, hvordan uddannelsen også spiller en central rolle i at forme fremtidens generation af demokratiske medborgere.

I udspillet fokuserede vi på tre hovedområder: strukturen, det faglige indhold og det sociale miljø på EPX. Vi gav eksempler på, hvordan det faglige kunne udfolde sig – blandt andet gennem tematiske studieture, der både styrkede elevernes faglighed og udvidede deres perspektiver.

Gennem begrebet "håndværksmæssighed" beskrev vi kerneværdien i EPX. Håndværksmæssighed beskrev vi som forbindelsen mellem hoved og hånd, en dybt integreret proces, der skaber blivende værdi. Det handlede ikke blot om teknisk kunnen, men også om evnen til selvstændig tænkning, refleksion over arbejdsprocessen og det endelige resultat.

Vi beskrev også, hvordan det sociale miljø på EPX ikke skulle betragtes som en tilføjelse til skoledagen, men som en integreret del af arbejdet. Når det sociale og det faglige smelter sammen, skabes der unikke rammer for trivsel og fællesskab – noget som få andre uddannelser kan tilbyde

Vi ser frem til samarbejdet om den videre konkretisering og udvikling af EPX.

Med venlig hilsen

**ERHVERVSSKOLERNES
ELEVORGANISATION**

